

KORNSKURD

1. Kva for kornslag dyrka dei helst før? Har dei gått over til andre kornslag i seinere tid? Dyrkar dei mindre korn no, eller er vidda på kornåkrane om lag den same som før?
2. Kva form og kjønn har namnet skurd i bygdemålet? Brukar ein samansemjingar som skurdonn, skåronn o.s.v.?
3. Kva tid skulle skurden vera, hadde dei reglar for byrjinga og slutten? Skulle dei t.d. byrja på ein viss vekedag? Finst det ordtak om det?
Kva for merke hadde dei på at kornet var moge (t.d. at heile åkeren eller aksa skulle ha ein viss gulfarge, at mergen i kornet skulle vere fast)? Hadde dei serskilde merke og serskilde måtar å prøva kornet på for dei ulike kornslag?
Kva ordlag hadde dei for det at åkeren var ferdig til å skjerast? Døme: "Åkeren er skjær".
4. Korleis er ein sigd, ei skjuru, laga? (Gjev helst eit riss av den.)
Har dei båe desse namna i bygda, og gjeld det i det tilfellet to ulike ting (t.d. at sigden er klinka til skaftet og at skjuru er fest med ein tange som går inn i skaftet)?
Kva namn finst på dei einskilte luter av sigd og skjuru?
5. Nyttar ein ljå til kornskurd? Om så er, seier dei likevel å "skjera korn"? Vert det nytta noko slag samleapparat på orvet? Kva heiter det, og korleis ser det ut? Slo dei korn med stutturv?
6. Kva kalla ein dei som er med og skjer korn (t.d. skurdar, skurdfolk etc.)? Rekna dei at skjeringa var kvinnfolkarbeid, eller var det vanleg at karane og var med?
7. Fanst det nok oserskilt namn på kornbandet (t.d. bundel, kjerv)? Kva kalla dei det som dei batt kornbandet med (bendil etc.)?

Korleis var bendelen laga?

Hadde dei ulike måtar å laga bendler på etter som halmen var lang eller stutt?

Dersom det var meir enn ein knute på bendelen, hadde dei då serskilt namn for kvar av knutane?

Korleis batt dei bandet?

Korleis la dei etterkvart rekkjene av band? Hadde dei noko namn på desse rekkjene? Hadde dei namn på rotenden og toppenden av bandet (t.d. styl, og skjegg)?

8. Skar dei eit heilt band med ein gong, eller la dei kornet bort på bendelen i fleire omgangar? Hadde dei noko ordlag for dette? Døme: ”Det var to eller tre bendlar i eit band”. ”Dei skar bandet i eitt eller to grip”.

9. Kva heiter kornstauren med korn på (t.d. staur, rjå, sneis)?

Kva heiter jarnstauren som ein støyrrer opp hol med (t.d. jarnstaur, staurstong, grevstaur)?

10. Kva kalla dei arbeidet med å setja kornbanda på stauren (t.d. sneisa, staura, støyra, festa, føra opp, dra opp)?

Kva heitte den som feste banda på stauren (t.d. oppdråttskar)?

Feste dei to (eller tre) band på ein serskilt måte (vertikalt?) nedst på stauren, korleis gjorde dei det, og kva namn hadde dei på dette (t.d. fothand, kjering, staurkjering, stett)?

Vert det fest ei rekkje band på kvar side av stauren, eller ei rekkje tredt på stauren? I tilfelle det vert fest ei rekkje på kvar side av stauren, kva kallast dei to banda som vert bundne saman (t.d. kast, snar, (inkjekj.))?

Hadde dei ulik festingsmåte for dei ymse kornslaga?

11. Sette dei eit einskilt kornband til å tekkja over øvste enden av stauren, og kva heiter dette bandet (t.d. hette, skruv)? Vert det sett nokon kunstig spiss på toppen av stauren av jarn eller horn, og kva namn har ein på denne (t.d. sneis-pigg)?

12. Vart det slått spikar i stauren for å halda kornbanda frå jorda, eller brukte dei ein stokk eller ei sulu og kva namn hadde denne (t.d. staursulu)?

13. Stod dei berre på marka når dei feste banda på stauren, eller brukte dei også krakk å stå på? Kva kallast krakken (t.d. festekrakk, råkrakk, mannauke)?

14. Brukte dei serskild gaffel når dei sette banda på stauren, eller når dei tok banda av? Korleis såg han ut, og kva heitte han (t.d. bokskykj, opskykj, staugaffel, staurkrok, skote, kornskote, staurspik)?
15. Nytta dei hesjer til å turka kornet på, og korleis var desse? Kva namn nytta dei om dei einskilde luter av dei?
16. Har dei brukt å setja kornet i hop på sjølvve åkeren til turking? Kor mange band i kvar dunge? Kva kalla dei i tilfelle dei einskilde dungane (t.d. rauk, rauken, rauke, ruk, røyk, røykling, krøyse, skruv, skru, hatt, treve, snels) og kva ord nytta dei om det å setja dei opp (t.d. rauka, røykla, røykja, krøysa, skryva, hatta, treva (loa), sneisa)?
17. Kva for merke hadde dei på at kornet var turt (t.d. at mergen var hard, at halmen i bendelknuten var turr)? Hadde dei noko namn på heile massen av turt korn, t.d. lo (hokj.)?
18. Korleis for dei åt når dei skulle køyra kornet inn, la dei heile kornstaurane på lasset eller tok dei kornbanda av stauren ute på åkeren? La dei eit klede eller skinn på vogna eller sleden for å samla opp det lause kornet som samla seg i botnen av lasset? Dersom dei ikkje hadde hest og måtte bera kornet inn, bar dei då heile staurar eller tok dei kornbanda av staurane og la dei på eit børtog? Korleis stelte dei til børa?
19. Kva kalla dei den delen av løa der kornet vart ladt? Kva kalla dei massen av ferdigladt korn?
20. Kven var det som ladde kornet? Hadde ho eller han hjelpesmann med seg som sende kornbanda opp i stålet? Hadde dei serlege namn på den eller dei som sende kornet og på den som ladde?
21. Fortel om korleis dei la dei ulike laga i kornstålet. Hadde dei ein serskild måte å leggja dei banda på som vende mot treskjelåven den tid dei treskte med tust? Kva namn hadde dei på dei ulike laga i kornstålet, nedste laget, øvste laget, og laga imellom? Har det vore vanleg å laga ein opning midt i stålet, slik at varme og væte lettare kunne trekkja ut dersom kornet ikke var heilt turt då det vart køyrt inn?

22. Kva for hjelperåder hadde dei når kornstålet vart så høgt at den som sende kornbanda ikkje nådde opp? Brukte dei t.d. ei stong med ei kluff i enden som dei smette banda inn på? Dersom denne reiskapen er kjend, kva namn hadde dei då på han? Døme: kornsenda, korntjua, kastekluff, preka.
23. Kva kalla dei den ryggverk og den verk i handleden som ein gjerne plar få i skurden, og kva boteråder hadde ein mot dei?
24. Kva sa dei om den som skar seg i fingeren ved skurden?
25. Hadde dei noko serskilt ordlag om å ”skjera ein i holme”, skjera slik at ein vart ståande att med ein flekk?
26. Hadde dei faste skikkar når dei gjekk heim til måls eller når dei slutta arbeidet for dagen? Kunne dei t.d. laga ein bendel og leggja sigden på denne, slik at det laga ein kross?
27. Hadde dei noko serskilde føregjerder med det siste på åkeren, t.d. at dei laga til eit slag figur av det som heitte skurdharen el.l., og kva skulle det sidan gjerast med denne? Hadde dei elles noko truer om det siste kornbandet, t.d. om dette var stort eller lite, eller sa dei nok oserskilt om den som skar siste bandet?
28. Korleis samla dei opp det kornet som låg att på åkeren, raka dei det saman eller plukka dei aksa opp? Kva kalla dei dette arbeidet, og kva kalla dei kornet som dei samla? Batta dei det i vanlege band tillikes med det andre kornet, eller heldt dei det for seg sjølv og treskte det serskilt? Dersom dei gjorde det, knytte det seg då serlege skikkar, namn og nemningar til dette ihopsamla kornet?
29. Hadde dei eit serskilt måltid eller noko slag gjestebod når skurden var slutt (med nam som skurdgraut, skurdøl el.l.), kva matrettar nytta dei då, og kva skikkar knytte det seg til dette måltidet eller gjestebodet?
30. Hadde dei noko serleg ordlag når dei køyrde det siste kornlasset eller bar den siste børa inn på låven, og kva var det då dei skulle seia?

31. Var det vanleg at leigefolk skar på akkord? Kor store stykke hadde dei? Korleis var desse stykka utmælte, og kva namn hadde dei på dei? Dersom dei bruka mælestenger med alenmål, kor lange var desse stengene, rekna i meter? Kor stor betaling hadde dei som skar på akkord, t.d. kring år 1900? Veit ein av at betalinga har skift? Var det vanleg å mæla ut stykke åt folk som høyrde heime på gården og? Kor mykje rekna dei at ein som var van til å skjera skulle greia om dagen? Finst det forteljingar om folk som var uvanleg dugande til dette arbeidet?